

Europese en regionale verkiezingen: waar zijn de vrouwen?

Organisatie:

Europese Beweging-België vzw
Nederlandstalige Vrouwenraad
Conseil des Femmes Francophones de Belgiques
Europese Commissie

Panelgesprek van 13 maart 2009 (9u30 - 12u)
Résidence Palace, Wetstraat 155 - 1040 Brussel

Voorstelling van de sprekers door Maïté Abram, directeur Europese Beweging-België vzw.

Welkomwoord door Magdeleine Willame, voorzitter van CBFF

Mijn politieke ervaring heeft mij geleerd dat je mannen in de politiek enkel met een wet van hun stoel kunt verdrijven. Daarom heb ik met een soort boze felheid alle quota-wetten in dit land helpen stemmen. Pariteit op de kieslijst is een eerste stap naar deelname van vrouwen aan de politieke besluitvorming.

Inleiding door Katlijn Malfliet, voorzitter van de Vrouwenraad

Waarom zouden vrouwen geen recht hebben op pariteit in de politiek? Geef me één goeie reden om vrouwen uit te sluiten van politieke participatie op 50/50 basis. Politiek bedrijven staat gelijk aan ethisch ondernemen. Vrouwen moeten het verschil maken in de hedendaagse politiek. We moeten ons bewust zijn van de terugslag. Kijk maar naar politiefchef Audenaert, die onlangs verklaarde dat de gerechtelijke achterstand te wijten is aan vrouwelijke rechters, omdat die de job moeten combineren met een gezin. Ik ben benieuwd naar wat de sprekers van dit panelgesprek daarover te zeggen hebben.

Cécile Gréboval, politiek directeur van de Europese Vrouwenlobby EWL

Voorstelling van de campagne 50/50 van de Europese vrouwenlobby "[Geen moderne Europese democratie zonder gendergelijkheid](#)"¹

[European Women's Lobby](#)² is een koepelorganisatie van duizenden vrouwenorganisaties in de EU-lidstaten. De Europese Vrouwenlobby werkt samen met de Europese instellingen. Haar rol bestaat in de eerste plaats uit lobbyen en druk uitoefenen op de EU-instellingen voor vrouwenrechten. Ten tweede geeft de EWL vorming en opleiding tot lobbyist aan vrouwenorganisaties in de lidstaten, zodat ze hetzelfde kunnen doen bij hun nationale overheid.

Waarom de 50/50 campagne?

Omwille van het democratisch deficit. De ondervertegenwoordiging van vrouwen in de politiek is een obstakel en een aanval op de democratie. We gaan geen pariteit verkrijgen door een of ander mirakel. We kunnen ook geen eeuw wachten tot de situatie er vanzelf naartoe evolueert.

¹ <http://5050campaign.wordpress.com/>

² <http://www.womenlobby.org/>

Hoewel de EU veel gedaan heeft voor vrouwen op vlak van arbeid, gezondheid enz. is vandaag twee op drie Commissieleden een man. Er bestaan trouwens geen maatregelen voor pariteit in de EU-instellingen zelf. Er is nochtans nog hopen werk. Er is om te beginnen de loonkloof. Die is in de EU gemiddeld 17%, in sommige lidstaten loopt dat op tot 30%. Vrouwen werken gemiddeld 17 uur per week meer dan mannen, ze dragen nog altijd de hoofdverantwoordelijkheid voor huishoudtaken en kindercare. Er is het probleem van het huiselijk geweld, enz.

Doel van de 50/50 campagne

Een kwantitatief streefdoel : wij willen evenveel vrouwen als mannen in de politiek – en een kwalitatief doel: zet pariteit op de politieke agenda, analyseer alle partijprogramma's van alle politieke partijen die opkomen voor de Europese verkiezingen op het vlak van vrouwenrechten, duurzame ontwikkeling, enz.

De campagne krijgt de steun van premier Van Rompuy, van M. Arena, J. Milquet en L. Onkelinckx en van Margot Wallström, vice-voorzitter van de Europese Commissie. Ze is in alle lidstaten geweest om de EWL-campagne te ondersteunen.

Reeds vijf EU-landen hebben quota-wetten. Dat is nodig, maar onvoldoende. We moeten ook strijden tegen stereotypen, voor een verandering van de kiesstelsels, en de kiezers sensibiliseren. Vrouwen zouden meer geïnteresseerd zijn in de EU als de EU een vrouwelijk gezicht had. EWL vond het ronduit choquerend dat er alleen namen van mannen voorkwamen op de lijst van kandidaten voor het presidentschap van de EU. We hopen dat onze campagne resultaat heeft en we rekenen op uw steun! Wie de petitie nog niet getekend heeft, kan dat nu doen. http://www.womenlobby.org/site/form_3.asp

Panelgesprek. De leden zijn:

Margot Wallström, ondervoorzitter Europese Commissie

Sabine de Bethune, senator en voorzitter van de CD&V-Senaatsfractie

Anne Van Lancker, Europarlementslid en voorzitter van de Europese Beweging-België

Isabelle Durant, voorzitter en lijsttrekker van Ecolo voor de Europese verkiezingen.

Margot Wallström

We komen net terug van Liberia om Ellen Johnson Sirleaf een hart onder de riem te steken. Er was een groot congres over vrouwenzaken, klimaatverandering en duurzame ontwikkeling. Dit was een opsteker voor vrouwen in Afrika en voor Ellen. We moeten haar helpen te slagen in Liberia.

Mijn bezoek aan haar land was een adembenemende en tegelijk deprimerende ervaring. Ik bewonder de sterkte van de vrouwen die weigeren zich te laten doen door het geweld. Er was ook veel geweld tegen vrouwen op de internationale vrouwendag van 8 maart. In Liberia ondergaat 90% van de vrouwen geweld, 75% van de vrouwen is er verkracht! Volgens Unifem zijn er 4 à 500.000 vrouwen verkracht. Noem het gerust een massavernietigingswapen. Je kan je voorstellen wat dit doet met een gemeenschap als een moeder kan verkracht worden voor de ogen van haar gezin. Onze situatie in het Noorden is zo verschillend van die van vrouwen in Afrika. Toch zijn het overal ter wereld vooral de vrouwen die slachtoffer zijn van geweld, in rijke of arme landen, in elke sociale klasse.

Naast het geweld is er ook de armoede. De meerderheid van de armen zijn vrouwen. De loonkloof is nog zo'n onrecht. Die loopt in sommige landen op tot 30%. Is dat anno 2009 nog acceptabel? De combinatie van arbeid en zorgtaken is voor alle vrouwen een gegoochel, de hoofdverantwoordelijkheid voor het gezin rust nog altijd op de vrouw. Vrouwen zijn nog altijd ondervertegenwoordigd in de democratische besluitvorming.

[Ruth Sunderland](#) schreef voor The Observer dat vrouwen meer hebben bijgedragen aan de economische groei dan alle technologische vooruitgang samen.³ Het is bewezen dat er een correlatie is tussen economische groei en pariteit. Het is economisch zeer zinvol om vrouwen te doen participeren aan de economie.

Als Zweedse ben ik blij dat in mijn land de genderkwesties hoog op de agenda staan. In het begin hebben we moeten dreigen om een vrouwenpartij op te richten. Daar kreeg het establishment schrik van en ze begonnen toen zelf rits-kieslijsten op te stellen. Toch is er ook in Zweden nog een neerbuigende houding tegenover vrouwen, politieke participatie wordt ook bij ons nog niet beschouwd als de normaalste zaak. Wel zal men in Zweden de evenwichtige vertegenwoordiging van vrouwen in acht nemen in elke context. We zeggen niet dat vrouwen beter zijn. Wij zeggen dat de ervaring, de kennis, de creativiteit van vrouwen evengoed vertegenwoordigd moet zijn. Dat is beter voor zowel vrouwen als mannen. We moeten ten slotte vrouwen zichtbaar maken in de EU. Dat is een taak voor vrouwen én mannen.

Anne Van Lancker

Ik ben 15 jaar lid van het Europees Parlement voor de sociaal-democraten. Ik ben in de politiek een geluksvogel dat ik mag werken in een assemblee met mensen van 27 landen, die wetten maken, die echt het verschil maken. Als we zien welke strijd vrouwen in Afrika nog dagelijks moeten leveren, dan contrasteert dit fel met het leven van de vrouwen in het Noorden. Vrouwen hebben er geen toegang tot onderwijs, ze beslissen niet over hun eigen lichaam, ze worden als kind uitgehuwelijkt, ze beslissen niet wanneer en hoeveel kinderen ze krijgen, de moedersterfte is er schrikwekkend hoog. Hoewel leven geven een van de meest vreugdevolle momenten is in een vrouwenleven, sterven ze eraan. Moedersterfte terugdringen is een millenniumdoelstelling die we tegen 2015 moeten behalen, maar waarvoor het rode knipperlicht hard brandt. Vrouwen in de EU hebben op dat vlak toch een serieuze streep voor op Afrika. Daarom is het belangrijk dat in het EP mensen zitten die dit onrecht aan de kaak stellen.

U vraagt hoe de pariteit in de EU geëvolueerd is in de periode dat ik in het Europees Parlement ben. Bij de start waren er 6% vrouwen. In 1979, toen het EP voor het eerst verkozen werd, waren er 16% vrouwen. Toen kregen we voor het eerst een vrouw als voorzitter in het EP. In 1999 was de verhouding gestegen tot 30% vrouwen. Dit is sindsdien niet meer vooruitgegaan.

We zien dat landen die 30% overschrijden, quota ingevoerd hebben in de kieswet, of in het afsprakenstelsel tussen politieke partijen. Koplopers in de EU zijn de Scandinavische landen. Dat komt door de sterke wetgeving én een traditie waarbij de publieke opinie niet meer minder dan de pariteit aanvaardt. Daarna komen nieuwe lidstaten zoals Bulgarije en Slovenië met meer dan 40% vrouwen. Dit komt onder meer omdat we hen aangeschreven hebben om toch zeker voldoende vrouwen naar het EP te sturen. Malta en Cyprus doen het slecht. Hongarije heeft een lijst waar 3 vrouwen de top van de lijst aanvoeren.

Wat de EU-instellingen zelf betreft: in het EP is 36% vrouw, in de Quaestuur meer dan 30%, voorzitters, afgevaardigden en commissarissen ook 30%. De EU heeft een voorbeeldfunctie. Daarom hebben we een actieplan afgesproken voor gender mainstreaming, om een agenda op te leggen aan alle commissies, ook die van transport, ontwikkelingssamenwerking, milieu, ... Maar we moeten meer doen.

Ook in het EP kiezen vrouwen voor vrouwenthematieken. In de commissie gendergelijkheid zit 90% vrouwen, wat verkeerd is. Mannen moeten helpen de agenda doorduwen, ook in de commissies budget, constitutie. Daar zit minder dan 25% vrouwen.

³ <http://www.guardian.co.uk/commentisfree/2009/feb/01/davos-global-recession-gender>

De EU is een relatief succesverhaal, maar er is nog heel veel werk aan de winkel. We hebben in het EP trouwens een groep supporters die voor 100% de EWL-50/50-campagne steunt.

Isabelle Durant

EX-minister van verkeer, ex-vice-premier, nu lijsttrekker EP voor Ecolo. Ecolo opteert voor een co-voorzitterschap waarbij er twee voorzitters zijn, een vrouw en een man, en niet een man als voorzitter en een vrouw als vice-voorzitter. Al onze lijsten zijn geritst.

Sabine de Bethune

U stelt mij de vraag hoe het mogelijk is dat op de top-10 lijst van politiciers van TV 1 geen enkele vrouw voorkomt. U verwijst hier naar het glazen plafond. In de Kamer staan we op de 12de plaats op de wereldranglijst. Er zijn 30% vrouwen in de Vlaamse partijen. De hoofdreden van dat resultaat is positieve actie.

Er is een eerste onderzoek naar de factoren die determinerend zijn voor een toename van vrouwen in de politieke besluitvorming. Is er een correlatie met het BNP? Nee. Met het onderwijs? Lichtjes. Met het invoeren van quota? Ja. Positieve actie is een maatregel die decisief is voor politieke participatie. In het Scandinavisch model zijn er veel vrouwen in de politiek. Ook Ruanda, Argentinië en Cuba doen het goed. Veel heeft te maken met het kiesstelsel, met de spelregels die we vastleggen. De kwantiteit zal ook de kwaliteit beïnvloeden. De band is voor de hand liggend: meer vrouwen in het EP zal meer vrouwen aan de top brengen. Zoals wij de pariteit Nederlandstaligen/Franstaligen in de grondwet verankerden in België, wil ik ook de grondwettelijke verankering van de pariteit mannen/vrouwen.

In de sociaal-economische besluitvorming is de vrouwelijke vertegenwoordiging veel te laag. Als je kijkt naar de Bel-20 bedrijven: minder dan 5% vrouwelijke bestuurders. Bij de sociale partners is de vrouwelijke aanwezigheid veel te laag. We moeten ook daar quota hanteren. Ik zit in de raad van bestuur van de associatie KULeuven. Daar zie ik dat ook positieve acties nodig zijn in het bestuur van de universiteiten.

Vragen vanuit de zaal aan de panelleden

Vraag

Hoe worden EU - commissarissen benoemd? In de EU bestaat de bevolking uit 52% vrouwen. In België is er nog nooit een vrouwelijke Europese commissaris benoemd.

Antwoord

Margot Wallström

De nominaties gebeuren door de lidstaten.

Vraag

Waarom zijn vrouwen onzichtbaar? Wat kan de Europese Vrouwenlobby doen? Wat denkt Merkel van verplichte quota?

Antwoord

Margot Wallström

De lidstaten moeten vrouwelijke namen naar voor schuiven om de EU te representeren, zodat voor vrouwen kan worden gestemd. Natuurlijk zijn er voldoende competente vrouwen. De EWL moet nominatielijsten maken met namen van vrouwen. Als die vrouwen aarzelen om een benoeming te aanvaarden, kunnen ze nog altijd zelf nee zeggen. Ik weet niet of Angela Merkel onze quota-eisen zou steunen, ik heb het niet gevraagd. In Noorwegen hebben ze quota ingevoerd voor de raden van bestuur van de bedrijven. Dat is een enorm succes. Terwijl vrouwen vragen naar meer opleiding, doen mannen dat nooit. Die eis verbetert de kwaliteit van beiden.

Vraag

Wat kunnen we op EU-niveau doen om solidair te zijn met de vrouwen in Italië? Er zijn problemen met de kieslijsten, met legalisering abortus.

Antwoord

Sabine de Bethune

Het voorbeeld van de vrouwenbeweging in Frankrijk is hier interessant.

Eerst moet je een platform met leden uit de verschillende politieke partijen samenstellen, ook met mensen uit het middenveld en de burgermaatschappij.

Dan stel je een eisenpakket samen met elementen waarover je een grote consensus bereikt hebt: alle syndicaten, patronaten, culturele verenigingen, universiteiten, allochtone vrouwen. Niet alles erin proppen, enkel die elementen waarover allen het eens zijn, bijvoorbeeld over de eis: wij willen pariteit in alle organisaties die wij vertegenwoordigen.

Tot slot heb je een globale strategie nodig. Die strategie omvat: betrouwbare genderstatistieken opstellen, democratische argumentering uitwerken, informeren, middelen vinden voor campagnevoering, wetsvoorstellen en beleidsmaatregelen formuleren.

Margot Wallström

Akkoord, eerst moet je een breed basisplatform creëren. Solidariteit is nodig. Je moet ook zorgvuldig kiezen welke issues je aankaart, issues waarbij mannen kunnen zien: dit is inderdaad niet eerlijk. Zorg ook voor networking. Het internet is daarbij een grote opportuniteit. Gebruik de bestaande wetgeving en eis dat die toegepast wordt. Vrouwenrechten negeren is een schending van de mensenrechten. Op een dag zullen transnationale partijen gevormd worden, maar vandaag zijn we zover nog niet.

Isabelle Durant

Het is een complex politiek landschap in Italië. De kerk is tegen reproductieve rechten. De vrouwenzaak ligt er heel moeilijk. Wat de vorming van transnationale lijsten betreft: je moet niet verbloemen dat het tijdverlies is voor een Belgische kandidaat om naar Hongarije te gaan deelnemen aan een debat. Hongaren stemmen toch niet voor een Belg. In België komen de EU-lijsten niet in de media. Het gaat in de pers vooral over de regionale kandidaten.

Sabine de Bethune

Vrouwen moeten focussen op de juiste prioriteiten, op kwesties die hen verbinden. In België hebben we in de grondwet gezet dat mannen en vrouwen gelijk zijn, en in een volgend stadium, dat positieve acties niet in strijd zijn met het gelijkheidsbeginsel.

Anne Van Lancker

Zonder een platform van consensus geraak je er niet. Het doet er echt wel toe in welke mate politieke partijen in hun vaandel voeren dat vrouwen en mannen gelijk zijn. In de EVP zitten maar 20% vrouwen. Berlusconi's partij die er deel van uitmaakt is niet voor gendergelijkheid.

Vraag

Er is gefocust op het aantal vrouwen, nu is het tijd om te werken aan kwaliteit. Van een budget van twintig miljard euro wordt slechts nul komma nul nul nul nul.. 1 percent besteed aan vrouwen. Het EP heeft nog veel werk voor de boeg om gender budgetting in te voeren.

Antwoord

Margot Wallström

Gender budgetting is een goede tool. Oostenrijk en andere zijn ermee begonnen. In de Commissie noemen we het gender mainstreaming. Gender budgetting is een werkmethode. De vraag is hoe je dat vertaalt naar het terrein. Als je bijvoorbeeld geld wil geven aan Liberia voor onderwijs, dan moet je niet enkel met de minister van onderwijs praten, maar ook met iemand die genderbewust denkt. Nog een praktijkvoorbeeld. De EU steunde de bouw van een brug. Ook hier was gender een factor

die in rekening gebracht moest worden. Die brug was ontworpen door mannen, voor auto's. Vrouwen in landen in ontwikkeling hebben geen auto, zij gaan te voet. Vrouwen hebben een breed en veilig voetpad nodig. Dat bruggenontwerp werd dus aangepast.

Anne Van Lancker

Gender budgetting veronderstelt dat al wie in het bad zit voor het opstellen van de budgetten, een genderbril moet ophebben. Vroeger hadden we budgetlijnen specifiek voor seksuele en reproductieve rechten en gezondheid. Hoe beperkt ook, die bedragen gingen rechtstreeks naar de vrouwen. Nu zijn de budgetten groter, dat is goed, maar je mag niet enkel werken met de ministers van financiën, mannen. Voor elke post moeten er genderbewuste delegatieleden mee aan tafel zitten. Gender budgetting is een aanwinst, maar gebonden aan de keuze van personeel.

Vraag

Vrouwen zijn geen homogene groep, hoe pak je de kwestie van representativiteit aan?

Antwoord

Sabine de Bethune

Politieke partijen zijn zich bewust van het feit dat diversiteit op de lijsten nodig is. Vrouw & Maatschappij speelt een belangrijke rol: ze organiseren een week stage voor alle vrouwen die geïnteresseerd zijn in politiek. Die vrouwen worden gerekruteerd uit alle groepen van de maatschappij, om een brug te bouwen tussen de burger en de politiek. We moeten ook vrouwen oproepen om te stemmen voor vrouwen.

Isabelle Durant

Het risico bestaat dat de representativiteit mis begrepen wordt, dat de Arabier van dienst wordt gestuurd naar debatten over allochtonen bijvoorbeeld.

Anne Van Lancker

De European Women Eurobarometer brengt in een onthutsend feit aan het licht: dat vrouwen minder dan mannen geïnteresseerd zijn in de EU, dat vrouwen minder overtuigd zijn dat hun stem telt, dat vrouwen vooral geïnteresseerd zijn in concrete beleidsmaatregelen, pensioen, crèches, ... Vrouwen voelen zich absoluut niet aangesproken door de EU. Gelukkig is er in België opkomstplicht. We moeten in de eerste plaats duidelijk maken dat het EU-beleid het dagelijkse leven van vrouwen raakt. Het is de enige manier om vrouwen voor het Europese project te winnen.

Vraag

Ik (man) vertegenwoordig multiculturele ondernemers, 53 nationaliteiten, uit 5 continenten. Mijn organisatie vindt het sociaal en financieel nuttig dat er meer contacten zijn tussen vrouwen in de politiek en vrouwelijke ondernemers. We kunnen veel leren van elkaar. Het vraagt veel werk om internationaal contacten uit te bouwen. Bestaan er organisaties die dat doen?

Antwoord

Margot Wallström

Ik weet niet of de DG Ondernemingen programma's heeft voor contacten tussen vrouwelijke politici en vrouwelijke ondernemers. In Zweden bestaat het zeker wel. Zeker is dat hoe hoger vrouwen vertegenwoordigd zijn hoe meer vrouwenkwesties bovenaan op de agenda komen.

Vraag

We hebben bewezen dat we gelijkwaardig zijn aan mannen op elk gebied. Maar: we hebben gefaald in macht. Verstaan we macht niet? Ligt het aan het systeem van macht? Is toegang te krijgen tot macht dan toch geen kwestie van je job goed te doen?

Antwoord

Margot Wallström

Waarom zijn vrouwen niet aan de macht? Het is een combinatie van traditie, stereotypen, weinig mannen geven vrijwillig hun stoel af, mannen kiezen mannen. Daar

moeten we tegen opkomen. We moeten wettelijke instrumenten gebruiken om dit te corrigeren. We kunnen meer doen om de netwerken te ondersteunen. Een voorbeeld van stereotype rolverdeling. In Liberia is water halen een taak voor vrouwen. Met de klimaatverandering moeten ze steeds verder stappen. Waarom doen mannen dit zware werk niet? Er is een ngo opgestart voor mannelijke waterdragers. Wat blijkt? Mannen halen alleen water als ze het kunnen verkopen.

Anne Van Lancker

Mijn indruk is dat vrouwen denken dat ze op basis van hun kennis en verdienste verkozen zullen worden. Je moet netwerken voor je positie in de machtsstructuur. Mannen doen dat beter.

Margot Wallström

Vrouwen aarzelen altijd of ze het wel kunnen, ze denken na voor ze een promotie aanvaarden. Mannen doen dat niet. Het is moeilijker om vrouwen te overtuigen.

Anne Van Lancker

Op de Beijing vrouwenconferentie in 1995 vond ik het zó vernieuwend toen de vraag gesteld werd: wat kunnen mannen doen om werk en zorgtaken beter te verzoenen. Het is goed dat commissievoorzitter Barroso de EWL-campagne steunt! Terwijl de EP voorzitter wel een speech gaf maar zelf ondertekende hij de petitie niet.

Vraag

Elisabet Lannoo, journalist vrt radio

Zijn er bewijzen dat vrouwen effectief voor beter bestuur zorgen?

Antwoord

Margot Wallström

Of vrouwen beter besturen is statistisch niet bewezen.

Sabine de Bethune

Er bestaat bewijs van de positieve impact van vrouwen op de economische besluitvorming. Volgens een professor aan de Vlerick management school blijkt dat vrouwen voorzichtiger omspringen met financiën. De financiële crisis die de banken veroorzaakten zou zo erg niet geweest zijn met meer vrouwen aan de top. De beste resultaten worden behaald door bedrijven geleid door teams met pariteit m/v. In de politiek is dat ook zo. Er is wetenschappelijk onderzoek gestart door de interparlementaire unie over vrouwen in stedelijke politiek. Door vrouwen gaat de besteding van de middelen meer naar de sociale agenda, naar mensen. In de sport zullen vrouwen minder investeren in een prestigieuze stadion, meer in sportpleinen verspreid over de stad, voor elke groep in de maatschappij.

Vrouwen in de politiek hebben een andere leiderschapstijl, ze werken meer, ze cumuleren minder.

Isabelle Durand

Vrouwen zijn betere beheerders. De journaliste moet maar eens vragen aan mannen of ze gearzeld hebben te kandideren en of ze dan wel voor hun kinderen kunnen zorgen. Het uur van de vrouwen is nu gekomen om de crisis op te lossen.

Margot Wallström

Zou het beter geweest zijn met Lehmann Sisters? Neen, wel met Lehmann Brothers and Sisters.

Zaal

De organisatie van Congolese Vrouwen steunt de Europese verkiezingen. Wij gaan in ons milieu de vrouwen die kandideren voor het EP steunen, want zij kunnen helpen het lot van de vrouwen in Congo te verbeteren.

Durand

Natuurlijk kunnen de Congolese vrouwen rekenen op onze steun.

Slotwoord

Verslag: Brigitte Rys